

נשאר בתדהמה: להתפתחות אחת בסוריה ארדואן כלל לא ציפה

written by נועה לזימי | 10.12.2024

מאז 7 באוקטובר, טורקיה הלכה והקשיחה את עמדותיה כלפי ישראל באופן החורג מדפוס ההתנהגות שאפיינו את הממשל הטורקי בתקופות מתיחות מול ישראל בעבר. הדבר בא לידי ביטוי בין היתר בהחלטה הטורקית על ניתוק יחסי המסחר עם ישראל כמעשה של סולידריות עם חמאס. כעת, באופן לא מפתיע, אנקרה הוציאה גינוי יחד עם קטר על כניסת צהל לסוריה בטענה שישראל מנצלת את המצב להרחיב את "הכיבוש" תוך הפרת ריבונותה של סוריה.

כזכור, ביולי השנה נשיא טורקיה הגדיל לעשות ואיים בפלישה לישראל: "כמו שנכנסנו לנגורנו-קרבאך, כמו שנכנסנו ללוב, נעשה לישראל את אותו דבר". מה שנשמע אז כמו איום חלול מתחיל להיראות כעת כמו תרחיש ריאלי יותר לנוכח הצלחתם המסחררת של המורדים בסוריה, רבים מהם נתמכים על ידי אנקרה, שהצליחו להביא להפלת משטר אסד תוך 11 ימים בלבד.

אין ספק כי לטורקים יש חלק משמעותי בהתפתחויות האחרונות, אם כי קשה לקבוע נחרצות כי ניתן לייחס להם את יוזמת ההפיכה. אמנם טורקיה מאמנת ומחמשת חלק מארגוני המורדים, אך בעוד אנקרה נתנה אור ירוק, לא ברור אם הארגון שעומד בראש המהלך, 'תחריר א-שאם', מקבל ממנה פקודות. מה גם שספק אם ארדואן בעצמו שיער שהמורדים יגרפו הישגים כה מוחצים בזמן כה קצר.

מכל מקום, לארדואן יש הרבה מה להרוויח מהבסת השלטון השיעי הנתמך על ידי איראן, רוסיה וחיזבאללה, והחלפתו בשלטון סוני. האינטרסים המרכזיים של ארדואן בסוריה כוללים בעיקר את החלשת האוטונומיות הכורדיות במדינה ואת השבתם של מיליוני פליטים סורים שנמלטו לטורקיה מאז מלחמת האזרחים. ניצחון המורדים מאפשר לטורקיה לשפר עמדות ביחס לכל אחת מהסוגיות הללו.

יחד עם זאת, הישג זה לא הופך את אנקרה לחסינה מפני זליגה מסוכנת של המלחמה לשטחה. המורדים שייכים למיליציות שונות, חלקן מסוכסכות ביניהן, ואינם מתפקדים כמקשה אחת. ארדואן ודאי מבין כי לנוכח בליל הקבוצות הנאבקות על שליטה בסוריה, יקח זמן רב אם בכלל, לחלופה פרו-טורקית לבסס את אחיזתה בשלטון בסוריה השסועה. עד אז, ייתכן שחופש הפעולה הרב שניתן למורדים ייצור עבורו בעיות והוא ימצא את עצמו שקוע עד צוואר במאבקים הפנימיים בסוריה ואולי אף בתוך שטח טורקיה עצמה במידה שה-PKK ישיקו קמפיין נקמה משלהם בתגובה לפעולותיו נגד הכורדים בסוריה.

ומה יהיה על ישראל? האם ארדואן ישתמש במשטר אוהד בסוריה כדי לקדם חיילים ואמצעי

לחימה לגבול ישראל ובכך יממש את אימו? התרחבות ההשפעה הטורקית בסוריה בהחלט נותנת רוח גבית לחזון הנאו-עות'מני שמוביל ארדואן במסגרתו טורקיה תשאף להפוך את סוריה למעוז סוני אסלאמיסטי תחת חסותה, מה שיציב אותה בעמדה לעומתית עוד יותר אל מול המדינה היהודית, במיוחד ככל שסיומה של מלחמת "חרבות ברזל" אינו נראה באופק.

אם כן, התרחיש שבו ארדואן יורה או לכל הפחות יתמוך בקבוצות ג'יהאדיסטיות הפועלות באזור זה אינו בלתי סביר. טורקיה תצטרך לקחת בחשבון שפתיחת חזית שכזו מול ישראל תסבך אותה עם ארה"ב ונאט"ו, עם נשיא אמריקאי חדש שלא צפוי לתת לזה לעבור בשתיקה. בהתחשב במכלול השיקולים, נראה שמוטב לארדואן לשחק עם הקלפים שלו בזהירות ולא לדחוף להסלמה של המצב בסוריה בכלל, ובפרט ככל שהדבר נוגע לישראל.

ללא קשר לחישוב של ארדואן, נכון עשתה ישראל שהזדרזה להיערך על ידי הצבת טנקים וכוחות חי"ר ישראליים שחצו השבוע לראשונה לאחר 50 שנה, את גדר הגבול. עליה להמשיך לנצל את המומנטום לתקיפת מטרות שונות בסוריה על מנת לגרוע מיכולות איראן וחיזבאללה. כמו כן, חשוב שישראל תתעקש על נוכחות ואף הרחבה של פריסת הכוחות האמריקאיים במשולש הגבולות סוריה-עיראק-ירדן. כך תוכל למנוע את התבססותם של אסלאמיסטיים פרו-טורקים וכוחות עוינים אחרים בירדן השכנה שכבר כיום מאוימת על ידי איראן החותרת להפלת המשטר ותקיפת ישראל מהגדה המזרחית.

פורסם במעריב, בתאריך 10.12.2024.

****הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.****